

Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU13

Europarådet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling till handlingarna. Utskottet föreslår också att riksdagen avstyrker de motionsyrkanden som behandlas i betänkandet.

Behandlade förslag

Redogörelse 2021/22:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021.

Tre motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22, varav ett behandlas delvis i detta betänkande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Europarådet	5
Reservation	8
Europarådet, punkt 1 (SD).....	8
Särskilt yttrande	9
Europarådet, punkt 1 (C).....	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	10
Redogörelsen.....	10
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Europarådet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2577 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 23 och

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 20.2.

Reservation (SD)

2. Redogörelse

Riksdagen lägger redogörelse 2021/22:ER1 till handlingarna.

Stockholm den 19 maj 2022

På utrikesutskottets vägnar

Hans Wallmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Björn Söder (SD), Diana Laitinen Carlsson (S), Gudrun Brunegård (KD), Alexandra Völker (S), Aron Emilsson (SD), Magnus Ek (C), Helena Storckenfeldt (M), Anders Österberg (S) och Jessika Roswall (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet redogörelse 2021/22:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021. Inga motioner har väckts med anledning av redogörelsen. Vidare behandlar utskottet i betänkandet tre motionsyrkanden som berör Europarådet från den allmänna motionstiden 2021/22. Ett fåtal motionsyrkanden med koppling till Europarådet behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:UU7 Mänskliga rättigheter ur ett tematiskt perspektiv. Utskottet berör även Europarådet i samband med utskottets behandling av Taiwan respektive Ryssland i betänkande 2021/22:UU15 Mänskliga rättigheter i länder och regioner.

Utskottet fick den 24 mars 2022 information om Ryssland i Europarådet av Boriana Åberg (M), ordförande och Carina Ohlsson (S), vice ordförande för Europarådets svenska delegation. Informationen rörde det beslut som Europarådets ministerkommitté fattade den 16 mars 2022 om att utesluta Ryssland ur Europarådet och den beslutsprocess som föregick uteslutningen.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021 (2021/22:ER1) beskriver riksdagens delegation till Europarådet den svenska delegationens arbete inom Europarådets parlamentariska församling under 2021. Av redogörelsen framgår att arbetet i Europarådets parlamentariska församling under 2021 kunnat fortgå i full styrka. Då samtliga sammankomster under året har kunnat genomföras i hybridform, efter beslut om ändringar i församlingens arbetsordning, har coronapandemins restriktioner för fysiska sammankomster inte längre utgjort samma begränsning för arbetet. Samtliga fyra delsessioner har genomförts. Det ständiga utskottets, byråns, utskottens och församlingens arbete har fortsatt. Valobservationer har genomförts i Bulgarien, Albanien, Moldavien, Marocko och Kirgizistan. Församlingen har valt en ny biträdande generalsekreterare för Europarådet, ny generalsekreterare för församlingen och sju nya domare till Europadomstolen. Tematiskt har Europarådet under året återkommit till framför allt tre frågor: arresteringen och kvarhållandet av den ryska oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj, utvecklingen i Turkiet samt situationen i Belarus.

Den svenska delegationen har deltagit aktivt vid såväl delsessioner som utskottsmöten. Enligt redogörelsen har svenska ledamöter hållit 44 anföranden i plenum. Den svenska delegationen har haft det högsta deltagandet vid voteringar vid delsessioner och den fjärde högsta närvaron. Slutligen har delegationens medlemmar innehaft sammanlagt nio rapportörskap under året.

Utskottets överväganden

Europarådet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna och avstyrker motionsyrkandena.

Jämför reservationen (SD) och det särskilda yttrandet (C).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2577 av Markus Wiechel m.fl. (SD) anförs i yrkande 6 att regeringen bör verka för att inleda ett samarbete med Taiwan i Europarådet, inte minst genom att bjuda in Taiwan att delta som observatör i Europarådets parlamentariska församling.

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) anförs i yrkande 23 att Sverige ska driva att Ryssland suspenderas från att delta i Europarådets arbete så länge de inte genomför demokratiska val och respekterar mänskliga fri- och rättigheter och annekteringen av Krim kvarstår. I motionen anförs även att Sverige och Europarådets parlamentariska församling samlat bör arbeta för att de sanktioner som riktats mot Ryssland efter Krim återupptas inom ramen för Europarådets arbete.

I kommittémotion 2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) anförs i yrkande 20.2 att Sverige bör visa ett aktivt engagemang för att Europarådets verksamhet och beslutsprocesser ska reformeras. Ett svenskt engagemang för reformer är enligt motionärerna nödvändiga med anledning av de utmaningar som Europarådet står inför till följd av auktoritära regimers tilltagande inflytande. Den andra delen av motionsyrkandet, som rör reformer av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), behandlas av utskottet i betänkandet Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2021 (bet. 2021/22:UU12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet inleder med att konstatera att Europarådet är en huvudaktör när det gäller att skapa en gemensam europeisk värdegrund baserad på krav på mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Europarådet, som grundades 1949 av en grupp om tio länder däribland Sverige, har över tid vuxit och består i dag av 46 medlemsstater. Europarådets uppdrag är att åstadkomma ett nära och etablerat samarbete mellan medlemmarna. Det fullgörs bl.a. genom upprättandet av internationella konventioner och rekommendationer. Med fler än 200 konventioner har Europarådet visat sig vara en viktig normgivande institution inom europeisk politik. Medlemskap i Europarådet

bidrar till att stärka de rättsstatliga institutionerna och främjar att de mänskliga fri- och rättigheterna säkerställs i medlemsländerna.

Utskottet anser i likhet med tidigare betänkanden att riksdagsledamöters deltagande i internationellt parlamentariskt delegationsarbete dels skapar möjlighet för ledamöter att skapa opinion för svenska synsätt i internationella sammanhang, dels ger berörda ledamöter möjlighet att i direkt kontakt med sina väljare förmedla omvärldsutvecklingen och på så sätt skapa ökad internationell förståelse. Utskottet värdesätter därför att nationella parlamentariker kan vara representerade i interparlamentariskt samarbete.

I fråga om Taiwan noterar utskottet inledningsvis den debatt som hölls den 19 april 2022 med anledning av interpellation 2021/22:421 om Taiwans deltagande i internationella samarbeten och organisationer samt interpellation 2021/22:435 om svensk-taiwanesiska relationer. Utrikesministern redogjorde för den s.k. ett-Kina-politiken som innebär att Sverige, liksom samtliga EU-länder, i dag har diplomatiska förbindelser med Kina och inte ser någon möjlighet att erkänna Taiwan som stat. Utrikesministern framhöll att regeringen stöder Taiwans deltagande i internationella sammanhang där deltagandet är meningsfullt och inte kräver status som stat. Sverige, EU och Taiwan delar en gemensam övertygelse om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Utbytena mellan Sverige, EU och Taiwan finns inom frågor som mänskliga rättigheter, handel, klimat och innovationer och regeringen vill fortsätta utveckla förbindelserna med Taiwan.

Utskottet konstaterar att Taiwan är en välutvecklad demokrati med god efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Sverige har ett gott samarbete med Taiwan inom många områden, trots avsaknad av diplomatiska relationer. Utskottet vill i detta sammanhang understryka, liksom det tidigare framfört i betänkandena 2019/20:UU4 och 2021/22:UU15, att Sverige har ett intresse av att säkra Taiwans deltagande i internationella organisationer. Något tillkännagivande enligt vad som föreslås i motionerna ser utskottet däremot inte behov av. Därmed avstyrks motion 2021/22:2577 yrkande 6.

När det gäller Ryssland välkomnar utskottet att Europarådets ministerkommitté den 16 mars 2022 fattade beslut om att utesluta Ryssland ur Europarådet. Beslutet togs med stöd av artikel 8 i Europarådets stadgar och till följd av Rysslands invasion i Ukraina.

Utskottet anförde i sitt senaste betänkande om vissa säkerhetspolitiska frågor att den ryska aggressionen i Ukraina och tidigare i Georgien innebär att Ryssland bryter mot den europeiska säkerhetsordningen och att Ryssland är berett att använda militära medel för att nå politiska mål. Detta agerande är ett brott mot de grundprinciper och de folkrättsliga regler som den europeiska säkerhetsordningen vilar på. Den europeiska säkerhetsordningen avser den helhet av regler och principer, folkrättsligt bindande såväl som politiskt förpliktande, som tillsammans utgör fundamentet för Europas säkerhet. Utskottet konstaterar att den europeiska säkerhetsordningen är nära sammankopplad med den europeiska säkerhetsarkitekturen. I säkerhetsarkitekturen brukar Europarådet tillsammans med EU, Nato och OSSE anses

utgöra de mest centrala institutionerna och organisationerna. Uteslutandet av Ryssland bör, anser utskottet, ses mot denna bakgrund.

Utskottet beskrev nyligen i betänkande 2021/22:UU15 om mänskliga rättigheter i länder och regioner att uteslutningen innebär att Ryssland inte längre kommer att omfattas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Domstolen kommer emellertid att behålla sin kompetens att hantera ärenden riktade mot Ryssland om saken det gäller har inträffat inom sex månader från att uteslutningen trätt i kraft. Domstolens domar och beslut fortsätter att vara bindande för Ryssland även efter utträdet ur organisationen, vilket innebär att skyldigheten att rätta sig efter domarna består.

Utskottet välkomnar de sanktioner mot Ryssland och den ryska statsledningen som EU beslutat om med anledning av den ryska invasionen av Ukraina. Det är av fortsatt vikt, anser utskottet, att regeringen fortsätter agera för ett enigt och kraftfullt svar från EU i nära samordning med sina partner och likasinnade. Därmed avstyrks motion 2021/22:3246 yrkande 23.

Utskottet noterar avslutningsvis att debatten i den parlamentariska församlingen under senare år alltmer kommit att handla om att flera medlemsländer brister när det gäller att värna om organisationens grundprinciper – mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Vissa länder agerar, såväl i ord som i handling, tväremot sina åtaganden enligt stadgarna. Samtidigt skapar medlemsstaters oförmåga att rätta sig efter Europadomstolens domslut en ökande frustration. Sammantaget kan situationen leda till legitimitetsproblem för organisationen i dess roll som Europas främsta företrädare för och försvarare av mänskliga rättigheter. Länder som är återkommande i diskussionerna om huruvida de lever upp till sina åtaganden har under 2021 – förutom Ryssland – varit Turkiet, Azerbajdzjan, Ungern och Polen.

Utskottet uppskattar därför församlingens fortsatta ansträngningar för att komma till rätta med dessa utmaningar, bl.a. genom tätare dialog och samarbete. Utskottet noterar vidare Europarådets beslut om att inrätta en gemensam kompletterande procedur för ministerkommittén, församlingen och generalsekreteraren för att hantera fall där medlemsstater åsidosätter sina åtaganden, vilken är tänkt att utgöra ytterligare ett instrument i hanteringen av dessa utmaningar i framtiden.

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige fortsätter lägga kraft på att utveckla Europarådet som organisation med fokus på kärnuppgifterna. Europa behöver en regionalt stark organisation för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Utskottet ser däremot inte anledning för ett tillkännagivande med anledning av motion 2021/22:3777 yrkande 20.2 i den del det rör Europarådet och yrkandet avstyrks därmed i denna del.

Reservation

Europarådet, punkt 1 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Aron Emilsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2577 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6 och avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 23 och

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 20.2.

Ställningstagande

Såväl Europas demokratier som Taiwan har mycket att tjäna på ett utökat samarbete inte minst mot bakgrund av att vi har en liknande syn på grundläggande värderingar. Ett fördjupat samarbete mellan Europarådet och Taiwan skulle kunna utveckla redan befintliga satsningar på demokrati och mänskliga rättigheter samt möjliggöra nya kontaktytor. Regeringen bör arbeta för att ett samarbete inleds med Taiwan i Europarådet, exempelvis genom att Taiwan blir observatör i Europarådets parlamentariska församling.

Särskilt yttrande

Europarådet, punkt 1 (C)

Kerstin Lundgren (C) och Magnus Ek (C) anför:

Centerpartiet yrkade i motion 2021/22:3246 att Ryssland skulle suspenderas från att delta i Europarådets arbete så länge de inte genomför demokratiska val, respekterar mänskliga rättigheter och så länge annekteringen av Krim kvarstår. Vidare såg vi behov att återuppta sanktionerna inom Europarådet mot Ryssland.

Vi följer av naturliga skäl inte upp våra yrkanden då Ryssland genom sitt brott mot freden och mot Ukraina efter 26 år uteslutits ur Europarådet. De blev den 39:e medlemmen den 28 februari 1996 och uteslöts den 16 mars 2022 som den första medlemmen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Redogörelsen

Redogörelse 2021/22:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:2577 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Taiwan bör inbjudas som observatör i Europarådets parlamentariska församling och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att Ryssland suspenderas från att delta i Europarådets arbete så länge de inte genomför demokratiska val och respekterar mänskliga fri- och rättigheter och annekteringen av Krim kvarstår, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M):

- 20.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett aktivt svenskt engagemang för reformer av OSSE och Europarådets verksamhet och beslutsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Europarådets verksamhet och beslutsprocesser.